paviršiaus. Šurfo R dalyje 2,1–2,2 m gylyje po piltinio pobūdžio grunto sluoksniais fiksuotas perdegęs plūktas molis. Šurfo V dalyje žemiau plūkto molio horizonto fiksuotas 15–20 cm storio juodo smėlio kultūrinio sluoksnio horizontas, kurio chronologija kol kas nėra aiški – aptikta tik keletas smulkių gyvūnų kaulų.

Ištyrus 7 šurfus (32,5 m^2) nustatyta, kad ankstyviausi XVI–XVII a. kultūrinio sluoksnio horizontai fiksuoti 1,5–2,4 m gylyje šurfuose 1, 2, 6 ir 7. Kultūrinis sluoksnis (juodas durpingas smėlis) neintensyvus – aptikta sąlyginai mažai radinių (2 pav.). Tyrimų metu 1847 m. plane pažymėto pastato (1 pav.) pamatai šurfuose 2, 5 ir 6 neaptikti. Šurfe 5 rastas XIX a. datuojamas griuvenų sluoksnis gali žymėti šio pastato buvimo vietą. Šurfe 1 aptikta preliminariai XIX a. II puse – XX a. pradžia datuojamo pastato sienos dalis. Šurfe 6 aptiktas preliminariai XIX a. II pusės – XX a. pradžios pastato sienos fragmentas ir XVII a. lentų klojinys – medinės grindys (4 pav.). Šurfe 7 aptikta tikėtina aslos vieta – plūktas degęs molis.

Maironio Street 12

In 2021, seven test pits (32.5 m^2 in total) were excavated in Sereikiškės Park in Vilnius (Maironio Str. 12). The foundations of a building indicated on a plan of the area dating from 1847 (Fig. 1) were absent in test pits 2, 5, and 6. Test pit 5, however, yielded a 19th-century rubble deposit which may be indicative of the location of the building in question. Test pit 1 revealed the partial wall of a building, which dated from the second half of the 19th to the early 20th century based on initial estimates (Fig. 3). Similarly, test pit 6 contained the partial wall of a building (initially dated to between the second half of the 19th and the early 20th century) and a 17th-century plank arrangement, likely a floor (Fig. 4). A potential earthen floor was discovered in test pit 7, evidenced by the presence of packed burnt clay. The earliest levels of a 16th–17th-century layer were recorded in test pits 1, 2, 6, and 7, at a depth of 1.5–2.4 m. Overall, the archaeological layer (black peaty sand) was sparse, yielding relatively few finds (Fig. 2).

Linas Kvizikevičius,
Aistė Ragauskaitė

Antakalnio gatvė 26

2021 m. Antakalnio g. 26 sklype, būsimo daugiabučio vietoje prieš numatytas statybas vykdyti detalieji tyrimai. Sklypas yra apatinėje Neries terasoje, šlaito vietoje, istoriniame miesto priemiestyje. Iš turimų istorinių duomenų žinoma, jog Antakalnio priemiestis formavosi nuo XVI a., o jo urbanistinė raida iki XIX a. II pusės – XX a. pradžios buvusi lėta. 1734–1738 m. sudarytame J. G. M. Fiurstenhofo plane į V nuo dabartinės Antakalnio gatvės, apatinėje Neries terasoje vaizduojamos sodybos su mediniais namais ir dirbamais laukais. Nagrinėjant 1808 m. planą matyti, kad sklype buvo 3 mediniai namai. Vienas jų orientuotas R–V kryptimi ir pastatytas galu į gatvę, antrasis – nedidelio tūrio, orientuotas Š–P kryptimi, pastatytas ilgąja kraštine prie gatvės, o trečiasis – kiemo gilumoje, orientuotas Š–P kryptimi. Būtent į šio pastato kontūrą patenka 2021 m. atidengtos krosnies liekanos (1 pav.). 1938 m. Vilniaus plane nagrinėjamame sklype vaizduojamas R–V kryptimi orientuotas namas, kurio kontūras beveik atitinka nugriauto namo kontūrą. Šis medinis namas, prieš pradedant archeologinius tyrimus, nugriautas 2019 m., jo pamatai užfiksuoti tyrimų metu.

Archeologinius tyrimus Antakalnio g. 26 sklype 2020 m. vykdė I. Masiulienė. Ištirti 3

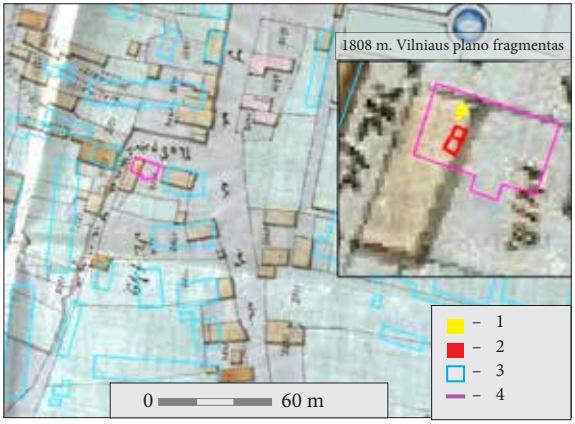

1 pav. 1808 m. Vilniaus plano fragmentas: 1 – grindinio fragmentas; 2 – krosnies pamato liekanos; 3 – dabartiniai pastatai; 4 – 2021 m. nugriautas pastatas. Architektūros tyrimų centro sudarytas planas.

Fig. 1. Extract from 1808 Vilnius City plan: 1 – pavement fragment; 2 – remnants of the base of a stove; 3 – current buildings; 4 – building demolished in 2021.

šurfai, bendras 10 m^2 plotas. Šurfuose 2, 3 surastas 0,65–1,1 m storio archeologinis sluoksnis, pagal radinius datuojamas XVII–XIX(?) a. (*LIIA,* f. 1, b. 9993). Kiti archeologiniai tyrimai vykdyti sklypo aplinkoje: 2019 m. Antakalnio gatvėje A. Kalėjaus atliktų žvalgymų metu 103 m ilgio tranšėjoje iki 70 cm gylio aptikti piltinės kilmės rudo grunto sluoksniai, suformuoti XX a. II pusėje. 2017 m. N. Dargytė Antakalnio g. 24A dujotiekio įrengimo metu žvalgė 18,24 m^2 plotą. Aptikta ūkinė duobė su XVII–XX a. pavieniais radiniais (*LIIA,* f. 1, b. 8686). 2018 m. toliau nuo aprašomo sklypo, Antakalnio g. 13, S. Sprindys žvalgė 9,15 m^2 ploto tranšėją. Fiksuoti tik piltiniai sluoksniai, suformuoti XX a. II pusėje (*LIIA,* f. 1, b. 8914). 1993 m. Antakalnio g. 13 sklype V. Daminaitis atliko žvalgomuosius tyrimus. Surasta pavienių XVIII–XIX a. radinių. Sklypo vidurinėje dalyje aptiktas XX a. akmenų grindinys. Įžemis pasiektas 1,3–1,9 m gylyje (*LIIA,* f. 1, b. 2203).

Antakalnio g. 26 trimis perkasomis ištirtas apie 280 m^2 plotas iki įžemio. Detaliai ištirtas vidutiniškai 2 m storio kultūrinis sluoksnis, duobių, perkasimų vietose jis siekė iki 2,6 m gylį nuo kiemo paviršiaus. Įžemis – smėlis R sklypo dalyje aptiktas ties H_{abs} 101,25–101,35 m altitude, V dalyje – H_{abs} 99,52–98,81 m altitude. Pirminis natūraliai susiformavęs reljefas žemėja iš ŠR pusės į V. Tirto ploto Š pusėje šlaitas buvo statesnis, P pirminis reljefas leidosi tolygiau.

Perkasa 1, apie 57 m^2 ploto, tirta ploto P dalyje. Nuo esamo kiemo paviršiaus glūdėjo 50–165 cm storio juodo ir rudo grunto su smėlio ir žvyro (apie 1–3 cm storio) intarpais sluoksnis, suformuotas XIX–XX a., su XVII–XVIII a. būdingais koklių ir buitinės keramikos fragmentais. Perkasos ŠV dalyje H_{abs} 100,40–100,85 m aukštyje išryškėjo 15–80 cm storio rudo molio, maišyto su šviesiu smėliu ir smulkiais plytų gabaliukais bei pavieniais akmenimis, sluoksnis. Šalia tos vietos nuo H_{abs} 100,50–101,25 m aukščio slūgsojo apie 20–25 cm storio šviesaus molio sluoksnis, maišytas su smėliu ir plytų nuolaužomis, bei XVIII–XIX a. būdingų glazūruotų puodynių šukių, dubenų fragmentų, rasta viena varinė sagtelė. Panašu, kad minėti sluoksniai formavosi sklype griaunant XIX a. I pusėje stovėjusius medinius pastatus. Perkasoje nuo H_{abs} 99,75–101,50 m altitudės atidengtas šviesiai pilko pirminio paviršiaus sluoksnelis (nuo 3–5 cm iki 15–45 cm storio), kuris aptiktas tik centrinėje ir V perkasos dalyse.

Perkasa 2, apie 67 m^2 dydžio, tirta ploto P dalyje. Perkasos PR dalyje pašalinus velėną nuo 30 cm gylio (H_{abs} 102,10–102,60 m altitudes) atidengtas apie 6x4,5 m dydžio kiemo grindinio fragmentas, sudarytas iš tarpusavyje nerištų lauko akmenų (apie 20x10–18 cm dydžio). Grindinys datuojamas XX a. I puse ir siejamas su anksčiau čia stovėjusiu užstatymu. Centrinėje dalyje nuo H_{abs} 101,63–101,95 m aukščio slūg-

2 pav. Atidengtos rūsio patalpos vaizdas iš R. A. Ragauskaitės nuotr.

Fig. 2. Exposed basement, viewed from the E.

sojo iki 3 m skersmens ūkinė duobė, XX a. duobė su statybiniu laužu ir XVII–XVIII a. puodų ir puodynių šukėmis. Kasinėjant žemiau esančius sluoksnius perkasos V dalyje aptiktas rupus rudos spalvos smėlio su žvyro ir molio priemaišomis sluoksnis (25–55 cm storio) su XVII a. pabaigos – XVIII a. keramikos šukėmis (H_{abs} 99,70–100,10 m aukštyje). Sluoksnis su ankstyvais radiniais, manoma, galėjo būti atvežtas siekiant išlyginti stačią šlaito vietą sklypo V dalyje.

Perkasa 3, apie 150 m^2 dydžio, tirta ploto centrinėje ir Š dalyje. Perkasos centrinėje dalyje apie 20–30 cm gylyje (ties H_{abs} 101,10–102,50 m altitude) atidengti XX a. I pusės pastato pamatai su skliautinio vienos patalpos rūsio lubų liekanomis (2 pav.). Buvusio pastato dydis 14x6 m. Rūsio patalpa 5x3,5 m dydžio, su laiptine iš R pusės. Rūsio viduje atidengtos fragmentiškai išlikusios iš netašytų akmenų ir plytų sudarytos grindys (ties H_{abs} 99,75 m altitude).

3 pav. Krosnies liekanų vaizdas iš V. A. Ragauskaitės nuotr.

Fig. 3. Remains of a stove, viewed from the W.

Tyrimų metu rūsyje fiksuoti supiltiniai XX a. pabaigos sluoksniai su statybiniu laužu ir buitinėmis šiukšlėmis, suformuoti pastatą griaunant. Įžemis – geltonas smėlis rūsio viduje pasiektas ties H_{abs} 99,70 m altitude. Perkasos PV dalyje po buvusio pastato pamatais (H_{abs} 100,26–100,75 m aukštyje) atidengtos krosnies liekanos (3 pav.). Maždaug 3,2x1,8 m dydžio krosnis, sudaryta iš dviejų dalių stačiakampio

formos pamatų, naudota maistui gaminti. Krosnis sumūryta iš 4–5 eilių geltonos ir rusvos spalvos antrinio panaudojimo plytų ir lauko akmenų. Rišta moliu. Dalis plytų klasicistinio stiliaus, tai rodytų, kad krosnies pamatas suformuotas XVIII a. pabaigoje – XIX a. I pusėje. Panašiame lygyje kaip krosnis (H_{abs} 100,55–100,70 m aukštyje) atidengtas apie 2x1,6 m dydžio grindinio fragmentas, sudėtas iš tarpusavyje nerištų 20–31x18 cm, 8x6 cm dydžio akmenų (4 pav.). Po buvusio namo Š pamatais (H_{abs} 100,25–100,50 m aukštyje) surastas apie 1,2x0,4–0,6 m dydžio iš rusvos spalvos plytų duženų (12x10 cm dydžio) ir stambių akmenų moliu rištas pamato fragmentas. Tikėtina, kad atidengtas pamato fragmentas žymi buvusio medinio ūkinio pastato (galbūt virtuvės) vietą, kur veikė krosnis, o grindys buvo grįstos akmenimis.

4 pav. Akmenų grindinio fragmento vaizdas iš Š. A. Ragauskaitės nuotr.

Fig. 4. Fragment of a stone pavement, viewed from the N.

5 pav. Tyrimų metu aptikti radiniai: sidabrinis LDK Žygimanto Vazos šilingas, 1616 m; Lietuvos nepriklausomybės 10 metų jubiliejui atminti bronzinis medalis; du papuošimų fragmentai ir kaulinis šepetėlis. L. Kajotos nuotr.

Fig. 5. Some finds: a Žygimantas Vasa silver shilling, The Grand Duchy of Lithuania, 1616; a bronze medal commemorating 10 years of Lithuanian independence; two fragments of an ornament; and the bone handle of a brush.

Aptikti ir į radinių sąrašą įtraukti 565 radiniai, iš kurių 448 vienetai priskiriami masinių ir 117 vienetai – ypačiųjų radinių grupei. Taip pat rasta gyvūnų kaulų ir jų fragmentų. Didžiąją dalį radinių sudaro buitinės keramikos šukės. Dominuoja puodynių, puodų, lėkščių dalys. Didžioji dalis aptiktų buitinės keramikos fragmentų neglazūruoti, aprūkę, kita dirbinių dalis padengta žalia, ruda glazūromis. Visi šie indai gaminti XVII a. I pusėje, iki XVIII a. pabaigos. Nedidelę dalį sudaro koklių fragmentai, daugiausia plokštiniai ir karniziniai, dengti žalia glazūra, gaminti XVI a. pabaigoje – XVII a. viduryje. Ypačiųjų radinių grupėje didžioji dalis monetų – Lenkijos karalystės ir LDK Jono Kazimiero 1661, 1664, 1666, 166? m. šilingai. Išskirtini radiniai – sidabrinis 1616 m. LDK Žygimanto Vazos šilingas bei 1918–1928 m. bronzinis medalis Lietuvos nepriklausomybės 10 metų jubiliejui atminti (5 pav.).

Antakalnio Street 26

In 2021, three trenches with a combined area of 280 m^2 were excavated at Antakalnio Str. 26, Vilnius. Evidence suggests that the first construction at the site took place between the

end of the 18th century and the first half of the 19th century. Remnants of a cooking stove of the same period were found (Figs. 1, 3), along with a rough stone pavement (Figs. 1, 4) likely associated with the same utility building that used to house the stove. The clay and brick foundation of a wooden building likely dating to the early 19th century was also identified. The excavation also uncovered the foundations of a residential building (present until 2019) with the remains of a vaulted, single-room basement ceiling, a fragmentary floor, and a staircase on the E side (Fig. 2). The excavation yielded a total of 565 pieces of domestic and structural ceramics, coins, buttons, seals, rings, etc., typical of the late 17th, 18th, and early 19th century (Fig. 5).

Linas Kvizikevičius,
Simona Čepelytė

Vilniaus gatvė 41

2021 m. – 2022 m. pradžioje Vilniuje, Vilniaus g. 41 teritorijoje, planuojamo atstatyti Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejaus 5 korpuso ir inžinerinių tinklų įrengimo vietose detaliai ištirtas 562,74 m^2 plotas bei atlikti žvalgymai 740,55 m^2 plote. Vilniaus g. 41 teritorija yra XVI a. pradžioje gynybine siena aptvertoje Vilniaus senamiesčio dalyje, Vilniaus vartų P ir Trakų vartų ŠR prieigose. Tirtas sklypas praeityje priklausė istoriniam 28 kvartalui. Jame buvę sklypai nuo XVI a. 3 dešimtmečio, kol čia buvo suformuota 395 posesija (XVIII a. vidurys), priklausė įvairiems savininkams. Tikslių kartografinių ar istorinių duomenų apie posesijos užstatymą ar jos savininkus iki XVII a. I pusės nėra. Pirmą kartą posesijos P dalis aprašoma 1614 m. akte, kuriame minimas Hregorovičiaus namas, esantis Trakų gatvėje, ir šalimais minimas Oginskio namas. Nuo XVII a. 2 dešimtmečio Oginskiai posesijoje ar jos gretimybėje turėjo kelias valdas, viena kurių sietina su dabartine Lietuvos muzikos, teatro ir kino muziejaus pastato (Vilniaus g. 41) vieta. Radvilų giminės atstovų įsigyti sklypai posesijos ribose, jos P dalyje fiksuojami XVII a. pabaigos įrašuose. 1755 m. Oginskių rūmai, esantys Vilniaus gatvėje, priešais Šv. Kotrynos bažnyčią, su didžiuliu sklypu, besiribojančiu su kaimynine valda iš V pusės (Oskierkų rūmais), tapo Radvilų nuosavybe. Po šio pirkimo Radvilos tapo stambiausiais 395 posesijos valdytojais. Sujungę šią sklypo dalį su jiems jau priklausiusia P dalimi, jie pakeitė 28 istorinio kvartalo R pusės planinę struktūrą.

Tirtas sklypas kartografijoje pirmą kartą vaizduojamas XVIII a. 4 dešimtmečio J. G. M. Fiurstenshofo plane (1 pav.). 2021 m. atidengtos užstatymų liekanos nesutampa su kartografiniuose šaltiniuose vaizduojamais pastatais iki XIX a. vidurio sudaryto plano. Jame ties sklypo V riba parodyti du stačiakampio formos vienas prie kito galais priglausti pastatai. Dabartinio korpuso 4 planas visiškai atitinka vaizduojamo Š pastato vietą. P pastato kontūras sutampa su tyrimų metu atidengtu arkiniu pamatu M1. 1938 m. plane matyti, kad šis pastatas neišliko, pasikeitusi sklypus skyrusios posesijinės sienos kryptis. Naujo vaizduojamo pastato ribos sutampa su atidengtu pamato fragmentu M2.

Kiemo paviršių fragmentiškai dengė asfalto, pilkos spalvos grunto su skaldos priemaišomis bei betoninių šaligatvio trinkelių danga, paviršius glūdėjo H_{abs} 109,00–110,60 m altitudėse, žemėjo Š kryptimi, Vilniaus gatvės link.

Perkasa 1 buvo sklypo PV dalyje, numatomo įrengti 5 korpuso vietoje. Ten 2021 m. V. Veževičienės tyrimų metu (*ATL 2020 metais*, 2021, p. 451) pašalinti viršutiniai XX a. sufor-